

Örnek, Veyis 1962 "Suda Oynar Balıklar", *Değişim Dergisi* Yıl 1, Temmuz, Sayı 9, 10-11/
16-17.

SUDA OYNAR BALIKLAR

İnceden, boz bir yağmur yağıyordu. Bir lastik fabrikasının yeşil-kırmızı ışıkları gecenin içinde zakkum çiçekleri gibi büyüyor, köprünün altındaki rayları ıslak bir aydınlıkla öpüyordu. Saatına baktı. Onbire sekiz vardı. Ekspres üç dakika sonra geçecekti. Son sigarasını yaktı. Köprünün her iki yanına kalın tel örgüler germişler, üstlerine kuru kafalardan ölüm işaretleri yapmışlardı. Hamlet geldi aklına. Hamleti bir büyük tiyatrodan, ünlü bir aktörden seyretmişti. Salon traşlı, çoğu kel kafalı, fraklı erkeklerle, kocalarını en azından bir kere aldatmış yağlı, şişman, sağmal inek göğüslü kadınlarla doluydu. Hamlet deliydi ve seyirciler yalancıydı. Yapmacıkla, bıçak ağızlı akıl, yani Hamletle pudralanmış, kazınmış et yüz yüze, burun burunaydı. Perde arasında çirkin gözleri, yirmi yaş yalnızlığı, tedirginliği, bir başka türlü Hamletliğiyle herkesten uzak bir ağaç gibi dikilip kalmıştı.

Ekspres gözüktü. Sigarasını fırlattı, tel örgülere tırmandı. Sol gözü bıçaklanmış gibi sızladı. ıslak boşluğun yürek kabartan sınırına varmadan bir el ceketine yapıştı. Oyun bozulmuştu. Döndü, Alışılmışın dışında uzun boylu, karanlık yüzlü birisiydi. İnce bir sesle :

«— Değmez» dedi. Sonra bir sigara çıkardı.

«— Kibritiniz var mı?»

Ekspres arkasında ışık ve gürültü bırakarak kaybolmuştu.

İstasyona doğru yürüdüler. Birden yağmur hızlandı. Adamın geniş kenarlı şapkasından sular sızıyordu. Yumuşadığını, durulduğunu hissetti. İçinde tarif edemediği bir hafiflik buldu. Tıpkı termosu kırıldığı zamanki gibi. Termos masanın üzerinde duruyordu. Üzerinde Hollanda kıraliyet damgası vardı. Birden içinde başedilmez bir istek uyanmıştı: termosu kırmak! Bir saat kadar kendi kendisiyle savaşmış, sonunda termosu kapıldığı gibi yere çalmıştı! Sarsak adımlarla dışarı fırlarken, arkasından «Idiot!» diye bağırmışlardı. Gülmüştü. Çiçek tarhlarının kıyısından yürürken, içinde, şimdikine benzer, bir hafiflik duymuştu. Bir keresinde de tramvayda, önünde oturan bir kadının saçlarını...

Adamın ince sesiyle ürperdi. Adamı hepten unutmuştu.

«— Burada oturuyorum. Yukarda. Üçüncü katta.»

Bomboş baktı.

«— Cezayir rakısı var. Kotlet yaparım yanına. Banyoda alırsınız. Çıkalım mı?»

ıslak asfaltta hızlıca kayan bir taksinin farları adamın yüzünü çiğ ışığa boğdu. Yüz, sapık bir zevkin anlatımını taşıyordu. Gözleri biraz önce açıkca söylemediğini ta-

mamlıyordu. «Dankel!» dedi, elini uzattı. Sıcak, arzulu, cıvık bir hayvana benzeyen bir el, eline âdeta yapıştı.

«— Odamın dört yanında dört ayna var!»

Miğdesi bulandı. Kusacak gibi oldu. Eli ni hızla çekip, köşeyi döndü.

İçi kabarmıştı. Biraz önceki hafiflik baş ağrısına dönmüştü. Baş çatlıyacak gibi ağrıyordu. Başını iki eli arasına alıp sıktı. Sonra yüzünü yağmura tuttu. Bir kaç dakika öylece kaldı. Yanından acele adımlarla insanlar geçiyordu. İçlerinden bazıları dönüp kendisine baktılar.

«Şuralarda, bir yerde bir kahve ola-

cak» diye düşündü. Sola döndü, basımevi- nin yanındaki kahveye yürüdü. Kahvenin kapısına bir levha ilâştirmişlerdi: «Heute ist Ruhetag.» Bugün çarşambaydı ve kahve her çarşamba kapalıydı. Yandaki otomattan bir paket Ernte çıkardı. Duman genzini yaktı. Biraz kendine gelir gibi oldu. Tekrar sola döndü, başı öne eğik, yürümeye başladı. Böylece nekadar yürüdü, bilmiyordu. Başını kaldırdığında, birden sarı yapıyı gördü. Gecenin içinde bir korku gibi büyümüşü. Her perşembe, öğleden sonra, altıncı katta genç bir profesör ağulu matematikler anlatırdı. Matematiği sevmezdi: Matematik bağışlamazdı hiç. Elektrikler

İNTİHAR

Üzerine Konuşu

1

Özdemir Nutku — Yirminci yüzyılda intihar kavramı neden önem kazanmıştır, diye sorunca insan bunu hemen yanıtlamakta güçlük çekiyor. Bence intihar kavramı ahlâki bir düşünceye götürüyor insanı. Yani yirminci yüzyıl insanının ahlâk'ı üzerine düşündürüyor. Ahlâk deyince, bunu «ethic», yani törel kavramı ile karşılıyorum. Bugünün insanı mutlak bilince ulaştıktan sonra ilk kez kendi doğası, kendi hayatı ile karşı karşıya gelmiş oluyor ve kendi ile hayatı arasındaki ilişkiyi düşünmeye başlıyor. Hayatın bugün dış noktalardan gelişmiş olması (iş hayatı, makineleşme vb.) insanın kendi doğası ve hayatı arasındaki ilişkiyi düşünmesine daha da çok etki ediyor. Böylece, Camus'nün de belirttiği gibi insan birden hayatıyla, doğasıyla hiçbir ilişkisi kalmamış olduğunu, tamamiyle bunlardan kopmuş olduğunu fark ediyor. Yayapalmız olduğunu hissediyor. Yalnızlıktan insanın kendi içindeki, kendi kendine olan yalnızlığını kastediyorum. Aksi halde, okadar korkunç bir şey olmazdı. Bu yalnızlık bize yönümüzü kaybettiriyor. Bu noktadan sonra insanın yapacağı iki seçim kalıyor: ya değerini yitirmiş bir insan olarak hayatını sürüklemek, ya da kendine saygısını kazanmak için intihar etmek. Bu çok genel çizgileriyle söylenmiş bir kanıdır. Önce arkadaşların düşüncelerini öğrenmek istiyorum.

Vüsat O. Bener — Nutku, yirminci yüzyıl insanın mutlak bilincine varmasından bir hareket noktası çıkarıyor. Önce bu terim üzerinde durulması gereklidir sanırım. Mutlak bilince yirminci yüzyıl insanı nasıl varabilmiştir? bu sorun bir kez çökümlenmiş midir? Bu hususta biraz daha açıklamasını istiyorum.

Ö. Nutku — Bener, iyi bir noktaya dokundu; beni de zor durumda bıraktı. Mutlak Bilinç sözünü ortaya attığım zaman, dünyada yaşayan üç milyar insanı düşünmedim. İntihar kavramını, ahlâki bir çıkış noktası olarak alan «düşünen insan»ı kastedtim. Mutlak Bilinç'ten kasıt şu: kendi üzerine eğilmeyen olağan insanların çoğunda bilince ulaşma durumu vardır. Bilince ulaşma durumu birtakım küçük, anlık, günlük sorunlar üzerine olabilir. Özellikle çağımızda, tekniğin ilerlemesiyle, insanların birbirine yaklaşmasıyla öğrendikleri çok şey vardır. Böyle dış olaylara karşı bilinçlidirler. Mutlak Bilinç ile ancak kendi üzerine eğilen, kendi içinde matematik tartışmalara giren düşünen insanın bilincini kastediyorum. Kendi içinde derinlemesine giden insan, gittikçe çırılçıplak olmaya başlıyor ve kendi özünün ardına erişiyor. Kendi özünü tamamiyle soyuyor, bunun çekirdeğini bulmaya çalışıyor. O kendi özünü bulduğu zaman da işte bu sorunla karşı karşıya kalıyor: Böylece intihar gereklidir sorunuyla karşı karşıya kalıyor.

yanardı. Elektrik ışığında çıplak beyaz duvarlar, kara tahta, kara tahtanın üzerindeki sinüsler, kosinüsler, iksler, igregler daha donuk, daha beyaz, daha sevimsiz dururdu. Raflar kitaplarla doluydu. Kitaplar da büyük ve acı denklemler vardı. Eşkenarlar, iç açılar, iksin aldığı değerler, bir karenin orospu kenarları vardı. Kalın çerçevesi gözlüğü, hafiften ak düşmüş saçlarıyla profesör yakışıklı bir afiş resmine benzerdi. Bir kere olsun gülmemiş, şaka yapmamış, içlerinden herhangi birisine «ne o arslanım, neden öyle duruyorsun, başın mı ağrıyor?» dememişti. Aylar varki derslere uğramamış, profesörle, kara tahtalarla, ma-

tematiklerle arasında bir başka dünya girmişti.

Bir köşede iki kişi öpüşüyordu. Kız ne kadar da ona benziyordu Hattâ, o sandı bir an. Yüreğini bir el sıkı. Ne demişti? «Sakal bırakırsan sana bir öpücük veririm.» Evden, Onkel Richard'dan, Tante Ilse'den nasıl kaçmıştı. Mozartı, keman konçertolarını, plâklarını, Van Gogh'un kayıklarını, kitaplarını, gece lâmbasını, hepsini, hepsini bırakıp kaçmıştı. Kız daha onyedisindeydi. At kuyruğu saçı, manikürlü elleri, erken uykuları, yeşil, bin kez yeşil gözleriyle daha şimdiden zalimce oynamasını biliyordu. Koca şehirde tek başına

yaralı hayvanlar gibi dolaşıp, durmuştu. Bilekleri işte bu sıralar, kaşınmaya başladı. Aklında mavi ağızlı, ince milimli jiletler, yıpıl yıpıl parlayan usturalar vardı. Sağ eliyle sol bileğini yakalıyordu. Damar mavi bir vuruşla pıt pıt ediyor, bütün vücudunu deli bir istek kaplıyordu. Dayanamıyor, jileti vuruyordu! Kan kıpkırmızı fışkırıyordu! Bu vuruşu düşündükçe bilekleri daha fazla kaşınıyor, daha tatlı karıncalanıyordu. O zaman ellerini hohluyor, ceplerine sokuyor, iki büklüm oluyor, kıvranıyor, tedirgin bir hayvan olup çıkıyordu. En kötüsü akşamlardı. Uzaklarda bir yerlerde, meydan saatlarının akrep ve yelkovanlarında akşamlar oluyor, penceresinin camına melânkolik bir esmerlik bulaşıyordu. Bir apartmanın en üst katında, küçücük bir odada oturuyordu. Televizyon kulübesinin ışıkları bir yanıp, bir sönüyordu. Penceresinden sarkıp, aşağıya, sokağa bakıyordu. Caddede insanlar, otomobiller, vitrinlerini donatmış ışıklı mağazalar, sinemalar... Cadde insanları, ışıkları, otomobilleri, mağazalarıyla büyüyor, küçülüyor, uzalıp, kısalıyordu. Televizyon kulesinin ışıkları bir yanıp, bir sönüyordu, bir yanıp, bir sönüyordu. Pencereyle sokak arasındaki kıl farkı, yağmur sonrası otları gibi gözünde büyüyordu. Cılk tere batıyordu. Saçları dikiliyordu. — Belkide insanın önce saçları çıldırır — Pencereyi kapatıp, perdeyi çekiyordu. Bir beş dakika ışığı açmıyordu. «Bir beş dakika daha» diye aklından geçiriyor, ama dayanamıyordu. Döğmeyi çeviriyordu. Van Gogh kanlı, kesik kulağıyla gözlerini dikiyordu. Ve Modigliani'nin uzun boyunlu, geniş kalçalı çıplakları... Sonra lavabonun musluğundan damlayan sul Musluğu ne kadar sıkıştırırsa, sıkıştırın, su yine de damlıyor, beyaz fayansa tıp, tıp düşüyordu. Oturup, iki düşüş arasındaki zamanı sayıyordu. Yedi dedi mi bir damla düşüyordu. En çok kırkdokuza kadar sayıyor, elli diyemiyordu. Kırkdokuzda yedi damlal Aklına, Çin'de, çok eskiden yapılan bir işkence geliyordu: suçlunun kafasını kazıtıp, çıplak duvarlı, bomboş bir odaya oturtmak ve tavandan eşit aralıklarla tam beyinin üzerine su damlatmak! Kalkıp bütün gücüyle musluğu sıkıyor, sıkıyordu. Sonra yine zamanı rakamlıyordu: Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi... ve damlanın tıptırsıl Bileği tam büklüm yerinden, küçük bir delmeyi andıran bol damarlı yerinden başlıyordu karıncalanmaya. Dolapta solingen ağızlı, sivri bir makas vardı. Makası alıp bilekteki en kabarık, en saydam damarı mavi bir kırepon kâğıdı gibi ortasından açmak! Ya da nabzın vurduğu yeri, lâstik bir bebeği boynundan jilette kesercesine... Kan nasıl fışkırır ki? Sonra musluğu dibine kadar açmak, kanlı bileği soğuk suyun altına tutup, kırkdokuza kadar saymak!

İşte bu sıra sokağa fırlıyordu. Gecenin içinde küçük orospulara, sarhoş Fas'lı askerlere, ürkek Japon öğrencilerine rastlıyordu. Fakir Gasse'lerde, sakırğa gibi birbirine yapışmış evlerde güzel gözlü, iri elli insanlar uyuyorlardı. En çok Ammer Gasse'ye gidiyordu. Dar bir sokak. Bu sokakta eskiden yahudiler oturmuş. Bir tekini bırakmamışlar. Şimdi Almanlar oturuyor. Eskiden Yahudiler oturduğu için mi, yoksa pek güneş görmediğinden mi, nedir, boğuntulu bir havası vardı bu sokağın.

(Sonu 16. da)

Konuşmaya

Katılanlar :

İlhan Berk

Vüsat O. Bener

Özdemir Nutku

Sevgi Nutku

Raziye Bener

2

İlhan Berk — Özdemir Nutku'nun intiharı yirminci yüzyıla özgü kılması var. Sonra da intiharı «gerekli» diye düşünmesi var. Önce bunları anlamıyorum. Yani intiharı önce yirminci yüzyıla özgü bir kavram olarak anlamıyorum, sonra da intihar etmek gerekliymiş gibi düşünüyor: yâni bundan önceki çağlarda gerekli değilmiş de bu çağda gerekliymiş gibi... Bu bir. Bir ikinci yön de intihara töresel bir anlam vermek istiyor. Ben intiharı daha çok kişisel olarak düşünüyorum. Bu yönüyle bakılmasını daha doğru buluyorum.

Sevgi Nutku — İntihar, önce tek başına, şu veya bu yüzyılda bir seçimdir. Yâni insan intiharı seçer; ya da seçmez. Yaşamak ne kadar anlamlı, ya da anlamsız olabilirse, intihar da okadar anlamlı, ya da anlamsız olabilir. İlhan Berk, intihar için «kişisel bir davranış» dedi. Evet, bir insan kendi yaşamını anlamsız ve yersiz bularak kendi yaşamında birtakım uyumsuzluklar, saçmalıklar bularak intihara karar verir. Ama bu insan, bu davranışıyla aynı zamanda töresel bir harekette bulunur. Yâni bir insan kendi intiharını seçmekle öteki insanların da intiharını seçmiş olur. Çünkü; bir insan bir partiye oy atarken, ne bileyim, liberalist, ya da sosyalist bir partiye oy atmakla bu seçiminde öteki insanların da kendi partisine oy vermesini seçer. Bu yönden intihar davranışı bir yerde genel bir anlam kazanır. İnsan intiharı seçmekle, ne kadar kişisel davranırsa davranırsın, bir seçim yapmıştır. Bu seçim de kendinden öteki insanlara yansır. Sonra bir insan yalnız intihar etmekle şunu kullanmış olur: yaşamakla, yaşamamak arasındaki seçimi ile o özgürlüğünü kullanır. Bir insan intihar eylemini gerçekleştirmekle onun tanımını yapabilir. Bir intihar ancak gerçekleştikten sonra vardır. İntiharı yapan insan da bunun üzerine konuşamayacağına göre, intihar ancak gerçekleştirmekle tanımlanabilir. Bu eylemi yapmayan insanın intiharı yapan insan üzerinde söz hakkı yoktur. Ancak o kendi intihar etmekle kendi intihar tanımını yapabilir. İntihar teşebbüsü gerçekleşmişse bu da, ne bileyim, bir insanın evlenmeye kadar verip son dakikada «hayır» demesine benzer. Burada da tek bir sonuç vardır: adam evliliği seçmemiştir, monogamiye karşıdır. Geri kalan ayrıntıdır. Başarılammış intihar teşebbüsü ile yaşamayı seçmek arasında fark yoktur. Tek seçim vardır: gerçekleştirilmiş intihar.

V. O. Bener — Konu epeyce dağılıyor. Zaten dağılması da gerekiyor. Ben daha çok Sevgi Nutku'nun söylediklerine dokunacağım. Bir seçim sorunu olarak intihar kavramı üzerinde duruldu. Ve bu seçim de özgürlüğün kullanılışı olarak deyimlendi. İntihar eyleminin ancak gerçekleştikten sonra ve o kişi için tanımlanmış olabileceği söylenmiş oldu. Şimdi sorunu bir özgürlük kavramı olarak alınca yaşamayı, ya da in-

KENDİNE KIYMALAR NEDEN

(Başı 6. da)

isteği (Wunsch - Ich), istekbenliğini, içinde, Yazmanın saat kösteğinde takılı mercanın kırmızısı uyandırmıştır. Bu simge (Symbol), aslında denizde yaşar; denizden ayrılınca da aslından ayrılmıştır. Bu ayrılığın acısı, ona gene aslına dönüşü özletir. Mercan gibi Yazman da aslından ayrılmıştır. Onun aslı, Milyarderdir. Yazman, Milyarderin ikinci yarısı, kötü buluncudur (vicdamdır). Yalnız onda, Milyardenden aşkın, özlediği mutlu bir geçmiş vardır: Zengin bir ana ve babanın biricik oğlu olarak, hiç sıkıntı görmemiş, her istediği olmuş, günün aşağılık yaşamını tatmamış, ölüm bile ailede bir üzüntü yaratmamıştır. Mercan, işte onun bu mutluluğunun simgesidir. Milyarder de onun bu geçmişini özler; gençliğinin korkunç anılarından kurtulmak için onun ruhuna sığınmak ister. Hem onun kişiliğinde ortaya çıkar, hem de çocuklarında yaşar: «İnsan, oğlunda bulur sürekliliğini». Onun bir de kızı vardır, Ama oğul, babaya daha yakındır, kendi bir başlangıç olduğu halde babanın sürekliliğidir. Bu da insanın kanında olan bir yasadır. Nitekim her baba, bir kez: Oğlum daha da iyi günler görsün, der. Bunun için de işte Milyarder, çocuklarını özdeksel (maddi) dünyadan uzak, apayrı bir yerde büyüterek, onları, ağlayıp sızlayanların karşısına çıkartmamış, yoksulluk nedir göstermemiştir. Yazmanda baba, kendi ikinci dış kişiliğini bulmuşsa, oğlunda da iç kişiliğini yaşamak istemiştir. Ama çocuklar, bütün bu özenli bakımın içinden sıyrılarak, babalarının istedikleri yolda yürüyememişler, aykırılıklara sapmışlardır: Kendilerini korumak istenilen şeylere gönüllü olarak atılırlar ve en büyük dilekleri de yoksullara yardım etmek olur. Bunun için işte babalarına karşı gelirler. Onun, fabrikatör olarak işçilere karşı davranışını, işe yaradıkları zaman, durumlarını hiç kale almadan, ekmek paralarını keserek sokağa atması gibi işlerini eleştirirler ve herkesten başka olmak istemediklerini ileri sürerler. Buna baba dayanamayacaksa, kendisini öldürmesi gerektiği anlamında oğul, babasının önüne bir tabanca kor. Böylece baba, çocuklarında yenilmiş olur. Çocuklar artık onun değildir. Bütün yaşama boyunca önünden kaçtığı korkunç gerçek, onu gene yakalar. Bu yeniliş, kendi iç boşluğunu doldurmak istediği ikinci iç kişiliğinin yenilidir. Tam bu sırada karşısına Yazmanı çıkar. İç kişiliği yenilince, dış kişiliğinin artık bir önemi kalır mı hiç? Yapması ge-

reken işlerin onun ardında bir değeri olabilir mi? Bunun için işte oğlunun önüne koyduğu tabancayı alır ve Yazmanı, kapıdan çıkarken arkadan vurur. Yazman yere yıkılınca da, derhal yanına koşar ve saatinin kösteğinden mercanı alır. Oysa bu gerçek kurşun, Yazmanın gövdesiyle birlikte, sifgeyi de öldürmüştür. Simge, Milyarderin korkusunu giderecek mutluluktur. Bu mutluluğu elde etmek için Yazmanını vurdu. Yazmanın kişiliğinde de hem bu özleyişini, hem de kendi kişiliğini öldürdü. Korkuyu yenmek, içinin boşluğunu doldurmak kaygısı ona kendi canını kıydırdı. Modern insanın güçsüzlüğüdür bu..

Melâhat ÖZGÜ

7

şüncesi intiharı getirmez. Çünkü intihar etmekle de kendini gerçekleştirmiş olur. Sonra güçlü, ya da güçsüz davranış sözü de bana bir sınırlama gibi geliyor. İntihar yalnızca bir eylemdir. Özdemir'in şunu demek istediğini sanıyorum: kendini gerçekleştirse bile, bunu saçma ve gereksiz bulan insan intihar eder, demek istiyor.

Özdemir Nutku — Hem Bener, hem Sevgi gerçekten çok önemli noktalara değindiler. Şimdi şunu belirtmek gerek: intihar mutlaka bıçakla, tabancayla, ya da havagazıyla yapılan bir eylem anlamına gelmiyor. Mutlaka gövdeyi yoketmek anlamına da gelmiyor. Bence, intihar, insanın bir noktada ruhen, yani mânen kendini yoketmesi anlamına geliyor. Örneğin, alalım Camus'nün *Caligula'sını*... Caligula kendi kendini öldürmez, oyunun sonunda suikastçılar onu öldürürler. Ama bunu hazırlayan Caligula'nın kendidir. Caligula bunu tamamiyle mantıklı, akılcı yoldan çok öncelerden hazırlar ve kendini intihara doğru geliştirir. Sonunda öldürüldüğü zaman da «ben hâlâ yaşıyorum,» diyerek kendini işte o zaman gerçekleştirdiğini imâ etmek ister. Kısacası, burada Caligula'nın intihar etme eyleminden çok, intihar düşüncesi önemlidir. Böylece, intiharı yalnızca gövdesel bir yitme olarak almamak doğru olur. İnsanın gövdesi yaşayabilir, ama bu yaşayan gövde mânen intihar etmiş olabilir. Bir de gerçekleştirme konusunda ekliyeceğim bir iki söz var: toplumun baskısı altında ezilen bir insan, içinde bulunduğu çevrenin dışına çıkmakla, çevresine kayıtsız kalmakla kendini gerçekleştirmeye doğru bir adım atmış demektir. Onun kendini gerçekleştirmeye doğru yönelişi, yâni toplum sınırlarının dışına çıkışı bir çeşit ölümdür. Çünkü böyle bir insanı toplum suçlayacak ve mahkûm edecektir. Toplum içindeki intiharıdır bu adamın. O toplum içinde bulursa da, sokaklarında dolaşıp insanları arasında bulursa da, o kendini gerçekleştirmek için yaptığı bu davranışla mânen intihar etmiştir. Böylece, bir karşıtlık ortaya çıkıyor ve iş burada daha karmaşık bir durum alıyor. Çünkü bir insanın kendini gerçekleştirmeyle intiharı aynı yöne doğru gelişiyor.

Sevgi Nutku — Ben intiharın eylem oluşu üzerinde durdum. Özdemir intiharı başka bir yere getirdi. Bence romantik bir anlayışa getirdi. İntihardan klâsikleşmiş «yaşayan ölü» kavramını çıkardı. Toplum baskıları altındaki insanı ele aldı. Bu toplumlarda şu, ya da bu şekilde kendini gerçekleştiremeyen, kendi çevresini bulamayan insanın bir yerde kopması, yalnız kalışını ve sosyal oluşunu bir çeşit intihar olarak aldı. Oysa bu bir intihar değildir. Bu tek başına asosyal olmayı seçmiş bir insandır. Bu insan o çevreyi bir yerde aşmıştır. Yalnız kalmayı bütün davranışlarıyla önceden seçmiştir. O insan o çevreye cevap vermemek isteseydi, bunu yapabiliirdi. Bunu yapmamışsa zaten yalnızlığını ve kendi ayrılmışlığını seçmiştir. Bu onun intiharı değil, başka bir şeyi seçmesidir. «Yaşayan Ölü» haline gelişini tamamiyle romantik bir anlayış olarak alıyorum. Özdemir, bununla intiharın mutlaka gövdesel olmaması gerektiğini söylemek istiyor sanıyorum. İntihar bütün bir yi-

Suda Oynar Balıklar

(Başı 11. de)

Bazı akşamlar bu sokaktan geçerken, pencerelerden dışarı sarkmış gürbüz, anaç, şehvetli kadınlar görürdüm. Çoğu kez aklımdan, bu kadınlardan birisiyle serin ve aydınlık bir odada yatmayı, sonra da ölmeyi geçirirdi. Hintli kimya öğrencisi bu sokakta oturuyordu. Harikûlâde güzel gözleri vardı. Ölümünden sonra anlattılar: ormana gidip bağıriyormuş! İki elini boru gibi yapıp, bağıriyormuş! Ve koca orman, yeşil ve karanlık bir uğultuyla Hintlinin bağırtısını yankılıyormuş. Orman bekçisi

görmüş. Bir kere Menzada aynı masada yemek yemişlerdi. Et olduğu için yemeğe pek dokunmamış, patatesten, haşlanmış lahanadan almıştı. Bir ay önce televizyon kulesinden kendini aşağı atıverdi. Odasında bir Finli kız oturuyor şimdi.

Yağmur diner gibi olmuştu. Çevresine bakındı. Bilmediği bir yere gelmişti. Bir yerlerden müzik sesleri geliyordu. Kapıyı buldu, içeri girdi. Küçük bir Gasthaus'du. Köşedeki masalardan birisine oturdu. Sıcak bir çay ısmarladı. Karşı masada tek kollu bir adam oturuyordu. Dik yakalı, dar bir kazak giymişti. Önünde yarısına kadar yudumlanmış, büyük bir bira bardağı vardı. Durmadan kendisine bakıyordu. Garson kız çayını getirdi. Sıcak bardağı ıslak avuç-

larıyla kavradı. Bardağı aldı, yanaklarına sürdü. Bir titreme düştü içine. Utanmasa ağlıyacaktı. Çayını yudumladı. Tek kollu adamın bulanık bakışları üstündeydi. Adam kalktı, yanına geldi. Selâmsız sabahsız çöküp, sigara uzattı.

«— Anlat» dedi.

«— Neyi?»

«— Yüzün» dedi adam. «Yüzün yumruk yemiş gibi, Sonra gözlerin...»

«— Ne olmuş gözlerime?»

«— Bir ayna olsa da baksan.»

Genç bir oğlan otomatik pikaba yirmi fenik attı. Kalın bir erkek sesi Gasthaus'u doldurdu. Bir iki kişi yüksek sesle plâktaki şarkıya katıldılar. Tek kollu adam, sağ eliyle içerdekileri gösterdi.

«— Bunlar» dedi. «Bunlar hayvandır. Bütün gün hayvan gibi çalışırlar. Motorları var hepsinin. Kızları da. Kızları motorların terkisine atıp, alabildiğine gaza basarlar. Bütün kahramanlıkları budur. Yatar yatmaz uyurlar. Yüzleri kâğıt gibidir; tek çizgi bulamazsın. Üzülmeyi bilmez bunlar. Acıyı bilmezler. Gençler ama, kavga bile bilmezler. Bir de benim suratıma bak. Şu kolumu makineye kaptırdım. Savaşta makineli tüfek ateşine tuttular. Kalçama saplanan kurşunları çıkaramadılar, hâlâ durur. Onbir gün aç kaldım. Savaş bitince evime geldim, karım başka birisiyle gitmişti. Bir fabrikada iş buldum. Haftasına kolumu dişlilere...»

Bilekleri yine kaşınmaya başladı. Çay parasını ödedi, kimsenin yüzüne bakmadan dışarı fırladı. Bir sürü sokaktan geçti. Kendisini odasına dar attı. Yatağını yaptı. Bir kat temiz iç çamaşırı giydi. Gitti, dolaptan hapları aldı. Hepsini bir bardağa doldurup, suyla iyice karıştırdı. Bardağı bir dikişte bitirdi. Yatağına uzandı. Yattığı yerden televizyon kulesini görüyordu. Bir kırmızı, bir yeşil... Bu yana döndü, duvardaki kuş baktı. Uzun gagalı, uzun ayaklı, leylek azmanı bir Avustralya kuşuydu. Bir dergiden kesip, duvara asmıştı. Avusturalya'nın çok uzakta olduğunu düşündü. Düşüncesinin ortasına beyaz bir ses düştü derken. Musluk yine damlıyordu! Birden içine bir pişmanlık çöktü. Kalkmak, musluğu iyice açmak, sonra parmağını ağızına sokup, lavabonun beyaz fayansına kusmak istedi. Yalnız sol ayağının baş parmağını oynatabildi. Sonra sular çoğaldı. Odasına doluyordu. Elbiseleri, kitapları, mektupları bir anda ıslandı. Sonra sular bütün odayı doldurdu. Temiz, berrak bir suydü. Balıklar vardı içinde. İrili, ufaklı binlerce balık, şen, kaygusuz, oynuyorlardı.

Veyis ÖRNEK

8

tiştir. Duygusal, ussal, gövdesel, bütün bunların birlikte bitişidir. A kısmı bitti, B kısmı sürüyor, C kısmı bitti, D kısmı sürüyor diye bir ayrışım yapamayız. İntihar tek bir tanımdır. Sonra Caligula örneğini verdi: Caligula oyunun sonunda kendini öldürmüyor ama öldürtüyor, intiharını gerçekleştiriyor ya! O seçimin çoktan yapmış bir adam. Durum kendini öldürmemiş, öldürtmüş, bütün bunlar biçim konusu. Ben biçim üzerinde durmadım ki. Sonuç üzerinde durdum. Caligula seçimini eylem durumuna getirmiştir. Böylece, «ben hâlâ yaşıyorum» demekle, Caligula kendi seçimini öteki insanlara ulaştırmış olur, bu da benim başta belirttiğim özelden genele doğru olan ilişkidir.

Vüsat O. Bener — Ben kendini gerçekleştirme sorununun yanıtını aramıştım. Yanıt beni doyurmadı. Belki bu yönden Sevgi Nutku'yla birleşme yoluna gideceğiz. Bu da tuhaf bir şey olacak. Çünkü başka yönlerden Özdemir'le birleşeceğiz. Özdemir Nutku'nun kendini gerçekleştirme konusunda aradığı yanıt kısaca araştırmak istiyorum. Verdiği örneklerden çok, öz üzerinde durmak istiyorum. Bir küçük çelişiklik var gibi geldi bana. Kendini gerçekleştirme sorusunda önce kişinin doğasıyla çatışmasını öne sürmüştü. Çok dar anlamında tutuluyordu. Bu kez toplumsal nedenlere bağlanır gibi geldi bana. Bu baskı sorunu görece bir husus. Öyle sanıyorum ki, siyasal nedenlere bağliayacak olursak bu toplum için baskı sanılan bir sorun başka bir toplum için olmayabilir. O yönden, bu baskıları kendi dışında duyan bir insanın tragedyası önemli. Daha doğrusu, yaşamayla ölüm arasında bir seçmeyi sebeplendiren konuları daraltmış, bunun bilincine varmış insanın intiharı, ya da yaşamayı sorununu tartışabilecektik. Bu yönden, Caligula örneğine geçmiyorum, çünkü o zaman iş bir felsefi sorun olarak alınıyor. Çok dar anlamındadır. Orada verdiği örnek doğrudur.

Özdemir Nutku — Tartışma uzadı. Daha da uzayabilir, çünkü geniş ve karmaşık bir konu bu. İsterseniz birlikte bu konuyu kapayalım. İntihar konusunda bence intihar düşüncesi eylemden daha önemlidir. Bugünün insanı için, bu düşünce bugünün ahlâk kuramının temelini kuruyor.

İlhan Berk — Ben iki şey üzerinde durmak isterim. Galiba, intiharı toplumsal yöne doğru yaklaştırmak var. Seçme işi bir kez toplumsal bir yön gibi geliyor bana. Bu bir. Bir ikincisi de, eylemi önemsemek. En yakın intiharı hatırlıyorum. De Gaul bir hafta önce birisini askerî mahkeme başkanı olarak seçiyor. Adam iki mektup bırakıyor. Birisi karısına, birisi DeGaul'e. İki mektupta da zayıflığı sonucu intihar ettiğini söylüyor. Yâni bu mahkemeye bakacağını anlatmak istiyor. Sevgi bir yerde bunu önemsiyor. Eylemi ön plâna alması var. Özdemir'le Vüsat da intiharı birtakım ahlâkî, toplumsal yönlerle bağlamak istiyorlar. Kişisel yönlerden uzaklaşmaları var. Sonra daha da önemlisi, intiharı mutlaka bu çağın yaşamısından, bu çağın insanlarından bıkmaların sonucu olarak alıyor. Caligula intiharı seçtiği zaman. İntiharı bir eylem olarak değil, yaşamının sonucu olarak seçiyor. Bir eylem olarak onu uygulaması basit bir iş. İntiharı seçtiği an, yâni başkası tarafından öldürül-

Sevgi Nutku'nun

TUTKULU
PERÇEM

Çıktı

Çıktı

(değişim) — 33